

Mustafa YENEROĞLU
İstanbul Milletvekili

26105

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Sayın Ali YERLİKAYA tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İktüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 21.03.2025

Mustafa YENEROĞLU
İstanbul Milletvekili

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, demokratik toplumun temel değerleri arasında yer alan anayasal bir haktır. Anayasa'nın 34. maddesi gereğince; herkes, önceden izin almadan, haber vermeksizin, barışçıl bir şekilde toplantı ve gösteri yürüyüşü yapabilir. Ancak, İstanbul, İzmir, Manisa ve Ankara valiliklerince her türlü toplantı, gösteri yürüyüşü ve basın açıklaması yasaklanmış ve yasaklama kararları, İstanbul'da 19-23 Mart 2025, İzmir, Manisa ve Ankara'da ise 21-25 Mart 2025 tarihleri arasında bu illerin tamamını kapsayacak şekilde alınmıştır.

Yasaklama kararlarına dayanak oluşturan Belediye Kanunu'nun 19. maddesine göre bu kararların gerekçeli olarak verilmesi zorunludur. Valilikler tarafından verilen kararlara baktığımızda ise bu kararların "il genelinde kamu düzenini muhafaza etmek ve oluşabilecek provokatif eylemlerin önüne geçmek", "halkımızın huzur ve refahı", "sosyal medyadaki paylaşımlar" ve "edinilen bilgiler" gibi soyut gerekçelerle alındığı görülmektedir.

Anayasa Mahkemesi idare tarafından toplantı, gösteri yürüyüşü ya da benzer etkinliklerin yasaklanmasına ilişkin çok sayıda karar vermiştir. Mahkeme bu kararlarında;

- Kamu gücünü kullanan organların düzenlenecek toplantı ve gösterinin kamu düzenini bozacak nitelikte somut bir tehlike veya açık ve yakın bir tehdit oluşturup oluşturmadığını irdelemesi gerektiğini,
- Kamu otoriteleri hakkın sınırlanmasına ihtiyaç duyduğunda bunu gerektiği oranda yapması gerektiğini,
- İdarenin durumun gerektirdiğinden ağır olan veya somut olayın şartlarında gerekmeyen tedbirlere başvurmaması gerektiğini,
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının etkin kullanımına yönelik olarak idarenin pozitif yükümlülükleri bulunduğunu,
- Ortaya konan tehlike ve tehditlerin daha az katı tedbirlerle engellenip engellenemeyeceğinin değerlendirilmesi gerektiğini,
- İdarenin sınırlayıcı veya yasaklayıcı şartların varlığı ile somut tehlike veya açık ve yakın tehdit arz eden bu şartların tüm tedbirlere rağmen engellenemeyecek nitelikte olduğunu somut delillere dayalı ve ikna edici bir şekilde göstermesi gerektiğini,

açıkça ifade etmektedir.

Toplantı, gösteri yürüyüşleri ya da benzer faaliyetlerin yasaklanması tedbirinin haklılığı ancak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkıyla kamu düzeni, güvenliği ve başkalarının hak ve özgürlükleri arasında adil bir denge kurulmasıyla mümkündür. Bu nedenle kamu gücünü kullanan organların hak ve özgürlükler ile yasaklama tedbirleri arasında adil bir denge kurulduğunu ilgili ve yeterli bir gerekçeyle gösterme zorunlulukları vardır.

Mustafa YENEROĞLU
İstanbul Milletvekili

26105

Bu bağlamda;

1. İstanbul, İzmir, Manisa ve Ankara valiliklerince alınan yasaklama kararlarında belirtilen “kamu düzenini muhafaza etmek” ve “sosyal medyadaki paylaşımlar” gibi ifadeler soyut nitelikte olup, somut bir tehdit veya açık ve yakın bir tehlike ortaya konmamaktadır. Bu yasaklama kararlarının somut dayanakları nelerdir?
2. Anayasa Mahkemesi, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yasaklanmasının en ağır müdahale biçimi olduğunu ve ancak zorunlu hallerde başvurulabileceğini belirtmiştir. İstanbul, İzmir, Manisa ve Ankara valilikleri yasaklama kararlarını almadan önce daha hafif önlemleri (örneğin, güvenlik tedbirlerini artırma, belirli alanlarda sınırlama getirme gibi) değerlendirmiş midir? Şayet değerlendirildiyse, bu önlemler neden yetersiz bulunmuş ve neden doğrudan yasaklama yoluna gidilmiştir?
3. Devletin, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanılmasını kolaylaştırma ve bu hakkı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. İstanbul, İzmir, Manisa ve Ankara valilikleri, bu yükümlülüklerini yerine getirerek, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesi için hangi somut adımları atmıştır? Kamu gücünü kullanan bu makamlar, bu hakkın etkin kullanımını sağlamak adına neden yasaklama yolunu tercih etmiştir?
4. Yasak kararları, İstanbul’da 19-23 Mart, İzmir, Manisa ve Ankara’da 21-25 Mart tarihlerini kapsayacak şekilde alınmıştır. Bu tarihler belirlenirken hangi ölçütler dikkate alınmıştır? Belirlenen zaman aralığında somut ve önlenemez bir tehdit tespit edilmiş midir? Şayet somut, önlenemez ve yakın bir tehdit varsa, bu tehdidin detayları ve yasaklama dışında daha hafif bir önlemle önlenemeyeceğine dair somut deliller nelerdir?
5. 2021 yılında ilan edilen İnsan Hakları Eylem Planı’nda, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının güçlendirilmesi hedefi açıkça belirtilmiştir. Bakanlığınız, bu hedef doğrultusunda bugüne kadar hangi somut adımları atmıştır?
6. Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının demokratik toplumun vazgeçilmez bir unsuru olduğunu ve bu hakkın ancak istisnai durumlarda sınırlandırılabilceğini vurgulamaktadır. Buna rağmen, idari makamların soyut gerekçelerle ve alternatif önlemler sunmaksızın toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasaklaması, bu kararlarla nasıl bağdaştırılmaktadır? Bu tür yasaklamaların önüne geçmek için Bakanlığınız tarafından ne gibi yasal ve idari düzenlemeler planlanmaktadır?